

EUSKARAZKO ALBISTE-AGENTZIA

Maria GONZÁLEZ GOROSARRI
Imanol MAGRO EIZMENDI

euskarazko **kazetaritzaren** I.kongresua

1.- EUSKARAZKO KOMUNIKAZIOAREN AZTERKETA KRITIKOA

“Which was more necessary,
a previously established society for the invention of language,
or a previously invented language for the establishment of society?”
Jean Jacques Rousseau, *A discourse on Inequality* ¹

Euskal edo euskarazko munduaren zentzu biko irakurketa komunikatibo bat egitea da txosten honetan proposatzen dena. Agian posible dira bestelako irakurketak. Guk hemen zentzu-anitzeko begiratua proposatu gura dugu.

Ezertan hasi baino lehen, gure burua kokatu nahi dugu : euskal munduaren baitan mugitu nahi dugu. Euskarazko munduaren baitan, horrela nahiago baldin bada. Eta hortik bi jauzi egin nahi ditugu, etxetik etxera (euskaratik euskarara) eta etxetik atzerrira (euskaratik erdaretara).

Txosten honen bidez proposatu nahi duguna da euskaldunak euskaldunaren soa bereganatzea komunikazio publikoaren esparruan, eta era berean euskaldunak erdaldunaren begiratua bereganatzea esparru lehiakor horretan bertan.

Gizarte kultura-anitz eta hizkuntza-anitz honen normaltasun kulturala eta linguistikoa bermatu nahi baldin badira, giza eskubide demokratiko gisa, eta, hartara, euskaldungoaren duintasun soziala bermatu nahi baldin badira, guk uste, eduki sinbolikoen sorkuntza-, ekoizpen- eta igorpen-lan komunikatiboetan, gizarte-komunikazioaren funtzionamenduan, informazioaren jarioak zentzu bi bereganatu behar ditu: euskaratik euskarara, eta euskaratik erdarara.

Euskararen mundutik abiatuta, euskal hiztunei eta erdal komunitateko kideei euskararen munduan sortutako albisteen berri ematea helburua izanik², euskara ez ezik, gutxienez, beste hizkuntza baten beharra ere badago, Euskal Herriko erdal komunitateetako kideek eta atzerrikoek uler dezaten. Euskarak sortutakoa euskaraz baino ematen ez bada, erdal erkidegoek horixe baztertzeko arriskua dago³. Hortaz, euskarazko albisteak erdaldunen hizkuntzetan ematean eurengana ere heltzeko aukera legoke.

Euskarazko komunikazioaren egitura ondoko bost esparruetan daukan hedapenaren arabera neurtu dezakegu: idatzizko prentsa, irratigintza, ikus-entzunezkoak, kanpoko proiektzioa eta liburugintza (azken hori ez dugu lan honetan aztertuko). Euskararen erkidegoaren berri eman eta, ondorioz, horixe eraiki edo berreraikitzen duten hedabideak aztertuko ditugu ondoren.

Idatzizko prentsari erreparatu eta hizkuntza ardatz hartuta, *Berria* dugu hedapen nazionala duen euskarazko egunkari bakarra. Gainontzeko egunkariak euskal lurralde osora ez zabaltzeaz gain, eurretan euskarak duen agerpena ere oso urritzat jotzen dugu, neurri handi batean, hizkuntzari berari loturiko albisteak izan ohi direlako⁴. Euskarak mundua ulertu eta interpretatzeko ematen dizkigun baliabideak nagusiki euskara hutsezko argitalpenetan topatuko ditugu. Hala ere, eguneroko prentsa nazionalean hutsune handi bi sumatzen ditugu: herri informazioa eta albiste kopuru urria.

Tokiko prentsak, ordea, hurbileko albisteen berri ematen digu. Euskal Herrian 93 tokiko aldizkari ditugu⁵ eta bost *Hitza*. Eskualde askotan zabaltzen diren tokiko aldizkariak euren jardute-eremuko muga topatzen dute. Eurek argitaratutako albisteei ez zaie irakurketa nazionalik egiten. Horrela, hiriburuetan jazotakoa "gertakizun nazionala" izaten da eta herrietan gertatzen denak ez du oihartzunik izaten. Muga geografikoek azaltzen dute hori eta ez, kazetaritza-irizpideek.

Bigarrenez, egunkari nazionalak ezin dute nahibeste albiste ekoiztu eta jarraitu, giza-kapital falta dela-eta. Gainera, orri kopurua gehitzea ezinezkoa egiten zaie langile gehiago kontratatu ezean. Horrek dakarren gastua askotan ezin dute euren gain hartu, enpresa txikiak direlako.

Irratigintzan, egoerak oraindik larriagoa dirudi. Euskarazko irratia nazional bakarra dago (*Euskadi Irratia*). Hedapen zabala duten gainontzeko guztiak, espainiar nahiz frantsesak dira. Neurri handi batean, gainera, erdarazko edukien itzulpena behar-beharrezkoa dute euskarazko irratiek (nazionalak eta eskualdeetakoak) aurrera egiteko, *korte* aproposak faltan izaten dituztelako sarritan. Erdarazko agentzietatik euskaratutako teletipoetan oinarritu behar dituzte euren emanaldiak. Erdara eta erdal gaiekiko mendekotasuna azaltzen dute euskal irratiek.

Tokian tokiko irratiek, ostera, eremu propioa eurenganatu dute, ordura arte okupatu gabe zegoena⁶. Horregatik, euskararen erabilera bultzatzeko ezinbesteko tresna bihurtu dira, tokiko aldizkariaren antzera. Eta aurreko horiek bezala, irakurketa nazionala ahalbideratzen duten albisteak argitaratzen dituzte. Era berean, herriz gaindiko erakundeen berriak zuzeneko eragina dute euren edukietan. Ildo horretatik, zeharo interesgarria da Arrosa proiektua, non 30 bat irratia bildu diren.

Ikus-entzunezko komunikabideak nahiko urriak dira oraindik. Alde batetik, Euskal Herri osora hedatzen den euskarazko telebista bakarra dugu (*ETB1*) eta, bestetik, tokiko telebistak. Azken horiek

hamar dira⁷ eta sortzear dagoen *Kanaldude* kontuan izanda, hamaika. Erdarek menperatutako edukietatik ihes egiteko ahalegina egiten dute telebistek, herrietakoek batez ere.

Gaur egun euskarak prentsan duen agerpena erabat diglosikoa da: hizkuntzaren gorabeherak euskaraz jasotzen dira, baina albiste garrantzitsu zein entzute handikoak erdaraz ematen dira⁸. Albiste horiek euskarazko jatorria izango balute, errazagoa litzateke euren berri ere euskaraz ematea.

Euskarak ez omen du prentsa-eremu propiorik, linguistika eta bertsolaritaz haratago. Euskarak ez du, paradoxikoki, Euskal Herria egituratzen. Euskararen komunitate-esparrua egituratu gabe dago oraindik.

Euskal Herriak ez du berezko atzerri-proiektziorik. Euskarak ez du bere mugak gainditzerik, atzerrian nagusi den hizkuntzan egin ezean. Erdarazko media arduratzen da Euskal Herrian gertatutakoaren berri emateaz. Adibide argigarria da ondokoa. Joxe Aranzabalek www.sustatu.com-en urteetan argitaratutako artikuluek osatutako liburua kaleratuko da laster, *Medikuak esan dit minbizia daukadala* izenburupean. Bertan, Aranzabalek gaixotasunari aurre egin dionekoak kontatzen ditu; besteak beste, alaba txikitxoari zelan azaldu zion aita gaixorik zegoela, 80 urteko amari zelan esan, kimioterapiari zelan heldu zion, etab. Euskaraz sortutakoa euskaraz plazaratuko da. Hedapen mugatua izango du, baina, euskal komunitatearengana baino ez delako helduko. Muga geografiko-linguistikoei gai unibertsala duen sorkuntzaren hedapena murriztuko dute. Alderantziz, ingelesez, frantsesez edota gaztelaniaz sortutakoa izango balitz, hedapen erabat masiboa izateko alde aurreko aukera edukiko luke, baita hainbat hizkuntzatar itzultzekoa ere. Argi ikus daitekeenez, euskaldunok sortutakoa ez da hizkuntza jakin batera mugatzen.

2.- INGURUKO ALBISTE-AGENTZIA ERRALDOIAK

“Des-herritze prozesu bat bizi dugula iruditzen zait.
Des-euskalduntze praktiko bat bizi dugula esango nuke.
Desarmaketa kultural estrategiko baten
lekukoak ari garela izaten salatu gura dut”.
Jose Inazio Basterretxea, *Aurkari ikusezina*⁹

Espainia eta Frantzia jarduten duten albiste-agentzia nagusiak *Efe* eta *France Press* ditugu¹⁰. Biak Administrazioak babestutako agentziak dira.

France Press munduko lehen albiste-agentzia izan zen, Charles-Louis Havasek 1832an sortua. Mundu osoan entzute handia lortu

zuen eta gainontzeko herrietan sortzen hasi ziren agentziekin hitzarmenak zituen. 1879an, Frantziako Errepublikak estatus publikoa eman zion.

Espainiako lehen albiste-agentzia (*Fabra* izenekoa) 1865ean sortu zen. 1926an, lau banketxek akzioetan parte hartu zutenean, *Efe* izena hartu zuen agentziak. Ondoko banketxeek eratu zuten egungo albiste-agentzia: Banco Hispanoamericano, Banco Central, Banco Bilbao eta Banco Vizcaya.

Nazioarteko agentziak dira biak; hots, mundu osoan eta hainbat hizkuntzatan daukatela presentzia. Horregatik, euren jatorrizko estatuetak berriak helarazi ez ezik, atzerriko albisteak kanalizatzen dituzte albiste-agentzia hauek. Horrela, ildo editorialaren ikuspegiak bideratutako albisteak eskaintzen dizkiete hedabideei.

Agentzia globalak dira. *Efek* eta *France Press*-ek eskaintzen duten informazioa, hainbat ataletan sailkatuta dago, ahalik eta komunikabide gehien erakartzeko. Horrela, egunkariak, irratiak eta telebistak asetzeko teletipoak ekoizten dituzte. Osagai multimediakoak garatzen hasi dira, Internet bidezko komunikabide berrien albisteak ekoizteko asmoz.

Informazio osoa ematen dute. Gaika antolatutako teletipoez gain, historia oinarri duten hainbat albiste kudeatzen dituzte. Horrela, egungo eta lehengo informazioa bideratzen dute. Azken batean, informazio-iturri bakarra izateko gaitasuna etengabe areagotu dute. Adibide esanguratsu moduan, hona hemen *Efe* albiste-agentziaren inguruko datu batzuk:

- ✍ Espainian kaleratzen diren bi informazioetariko batek *Efen* du oinarria.
- ✍ Espainian eta Hego Amerikan kaleratzen diren nazioarteko albisteen %40k *Efen* du sorburua.
- ✍ Ameriketara, ehun milioitik gora lagunek jasotzen dute *Eferen* informazioa.
- ✍ Espainian, hamahiru milioi egunkari-kontsumitzailek *Eferen* informazioak irakurtzen ditu.

Agentzia erraldoi bi horiek kudeatzen dituzte euskarazko albisteak. Erdaraz funtzionatu ez ezik, erdal ikuspegia zabaldu eta Espainia nahiz Frantziako naziotasuna bermatzen dute. Euskarazko medioek, baina, horien teletipoekin osatzen dituzte euren albisteak. Horrek, euskararen ikuspegitik, gabezia handiak eragiten ditu. Esaterako, Jorge Oteiza hil zenean, *Efe* agentzia izan zen bere biografia zabaltzeko arduraduna. Oteizak Lapurdiko herri batekin harreman estua izan balu (ikastolaren sorkuntzan parte hartu zuelako, herri horretan hitzaldirik eman zuelako, bertan eskultura bereziren bat zegoelako, etab.), *Efek* ez zukeen horren berririk

emango eta euskal medioek ez zuketean bide hori jorrazteko abiapunturik izango. Oteiza erdararen munduko eskultore moduan azalduko litzaiyuke euskaldunoi ere.

3.- WWW.SUSTATU.COM

“Bidaiari ona ez da helmugara
lehenbailehen iristen dena,
bidean amets egiten dakiena baizik”.
Pako Aristi, *Urregilearen orduak* ¹¹

CodeSyntax eta Goienak orain hiru urte martxan jarritako proiektua da www.sustatu.com. Teknologiaz baliatuta, web-log bat sortu zuten, «euskal profesionalentzako foroa» izan nahi zuena, Goienako Telematika zuzendari eta *Sustatuko* editore Iban Arantzabalek azaldu bezala.

Lauzpabost albiste berri kaleratzen ditu *Sustatuk* egunero. Euskal Internet-erabiltzaileen soslaiak zehaztutako gaiak lantzen ditu: teknologia, kultura, hizkuntza, irakaskuntza eta hedabideak, besteak beste. Orain, hasierako sail horiek izugarri biderkatu dira, eta baita atal berriak gehitu ere. Horrela, *Sustatu* osatzen duen lan-taldeaz gain, edonork idatz dezake bertan bere albistea. Arantzabalek dioen moduan, “*Sustatuk* kazetari bihurtu du jende guztia”. Horregatik, www.sustatu.com-en aurkitzen ditugun albisteez ez dute jatorri bakar bat. Ez dira komunikabide gehientsuetan era uniformean hedatutako albisteez. Hainbat gertakizun albiste bihurtu dira, *Sustatun* argitaratu eta gero. Gainerako medioetan agertzen ez diren berriak topa ditzakegu bertan, norbanakoak sortuta edo ikusita. Beste batzuetan, gainera, web-log-a dela kontuan izanda, norbanakoak albisteei erantzun diezaieke. Argitaratutako albistea biribiltzen dute erantzunek, datu berriak gehitzean. Horrela gertatu zen *Euskaldunon Egunkaria* itxi zutenean, baita Fagorreko bi langile Txinan hegazkin-istripu batean hil zirenean ere.

Egunero 600 bat harpide dira *Sustatun*, posta elektronikoz eguneko albisteez jasotzen dituztenak. Egunero-egunero webgunea bisitatzen dutenak, ordea, bi mila baino gehiago dira eta, sarritan, lau mila bisita ere izaten ditu webguneak.

Gaur egun *Sustatu* dugu euskarazko albiste-agentziaren eginkizuna betetzen duen hedabidea, ildo editorialik ez badu ere. Zenbait kazetarik *Sustatun* agertutako berriak lantzen dituzte, ondoren. Era berean, albisteen iragarleentzat ere erakusleiho handia da *Sustatu*, bisitari horiek guztiak izaten dituelako. Euskal komunikazio-esparruaren gabezia handi hori konpontzen duen web-log-a kudeatzen hiru lagun aritzen dira. Guztira, denak kontuan izanda, zazpi ordu eskaintzen dizkiote lan horri. *Sustaturen*

aniztasuna, hortaz, bidaltzaileek bermatzen dute. Inbertsio txiki batekin, primerako lana egin daitekeela egiaztatu du *Sustatuk*.

4.- EUSKARAZKO ALBISTE-AGENTZIAREN AITZINDARIAK

“Una de las escuelas de Tlön llega a negar el tiempo: razona que el presente es indefinido, que el futuro no tiene realidad sino como esperanza presente, que el pasado no tiene realidad sino como recuerdo presente”.
Jorge Luis Borges, *Ficciones* ¹²

Euskarazko balizko albiste-agentzia ziklikoki jorratu izan ohi den gaia dela azaldu du Luis Alberto Aranberri *Amatiñok*¹³. Eztabaidarik sutsuena euskarazko egunkari baten sorrera lehenengoz planteatu zenean izan zen¹⁴. *Hemen* eta *Eguna astegunkariak* plazaratzean (1986an), egunero kioskoetan egongo zatekeen kazeta egingarriagoa ikusi zen. Hala ere, lehenengo eta behin, egunkari hori albisteez hornituko zukeen albiste-agentzia sortu behar zela uste izan zuen hainbatek, Eusko Jaurlaritzak batez ere. “Gure herrian euskal agentzia bat sortzen ez den bitartean oso mugaturik geratzen dira euskarazko komunikabideak”¹⁵, azaldu zuen Martin Ugaldek. Luis Mª Bandres orduko Jaurlaritzako Kultura Sailburuak, ordea, albiste-agentzia sortzeko “konpromisoa” hartuta zuela adierazi zuen 1.985ean¹⁶.

Albisteak euskaraz ekoiztuko zituzkeen agentzia bat sortzeko asmoz, hogeit hamar milioi pezeta bideratzea onartu zuen Eusko Legebiltzarrak, 1985eko aurrekontuen eztabaidan¹⁷. Denbora pasa ahala, Euskadiko Ezkerra-ko legebiltzarkide Xabier Gurrutxagak 1986ko irailaren 2an diru-partida horren betearazpena eskatu zuen¹⁸. Azkenean, 1987ko abenduan, Jaurlaritzak *Vasco Press*-ekin teletipoak euskarara itzultzeko hitzarmena sinatu zuen¹⁹.

Gaur egun badira euskaraz albiste batzuk ematen dituzten Espainiako albiste-agentziak (Europa Press, esaterako), baita teletipo horiek jaso eta argitaratzen dituzten webguneak ere (www.kaixo.com, www.yahoo.es). Beraz, euskarara itzulitako teletipoek gero eta zabalkunde handiagoa dute, baina jatorri bakarra: Espainiako eta Frantziako naziotasunak bermatzen dituzten agentziek helarazitako berriak dira.

Azkenaldian gaiak arreta eskatzen duela dirudi. Hainbat autorek agentziaren beharra azpimarratu dute euren lanetan. “Agentziaren zeregin nagusia euskarazko produkzioa euskara-herriari eskaintzea baldin bada, euskaraz bizi eta euskaraz sortu behar du”²⁰, azaldu du EHUKo irakasle Jose Inazio Basterretxeak. Eztabaidari heltzeko garaia heldu da.

5.- PROIEKTUA²¹

“El futuro no es una página en blanco,
es una fe de erratas”.
Mario Benedetti, *Viento del exilio* ²²

A.- HELBURUAK

Euskal Herrian bi komunitate nagusi daude, hizkuntzak bereiztuta: euskal komunitatea eta erdal komunitatea²³ (azken hori bitan banatzen da: frantses-hiztunak eta gaztelaniaz mintzo direnak). Erdaraz mintzatzen den komunitateak, gehiengoa izateaz gain, oihartzun handiagoa du medioetan. Euren sorkuntzek sarbide errazagoa daukate komunikabideetan. Horrela, euskaldunok erdalduen berri dugun arren, ez dugu gure errealitatea ezagutzen. Sortzen ez dugula sumatzen dugu, azpikulturatzat hartzen dugu sortutakoa eta, are gehiago, jarrera “militantea” eskatzen da. Hortaz, pasotismoak erdal komunitatearen berri dakar. Hori dela-eta, herrialde bereko bi komunitateen arteko harremanak norabide bakarrekoak dira: erdaraz, hain zuzen.

Euskal komunitatearen inguruko gaiak euskaraz eman behar zaizkigu euskaldunoi. Baina erdal komunitateak ezagut gaitzan, erdaldunek ulertzen duten hizkuntza batean ere eskaini behar ditugu albiste horiek. Era berean, beste herrialde batzuetara zuzendu nahian, eurek ulertzen duten hizkuntzan ere eman beharko liriateke berri horiek.

B.- EDUKIAK

Euskarazko albiste-agentzia nazionala izanik, zazpi herrialdeetan, gutxienez, berriemaile bana izango duela bermatu behar ditu. Egitura horrek herrialde bakarrean diharduten komunikabideen arreta bereganatzea ahalbideratzen du. Horrela, informazio-proiektu gehiagorengana zuzendu ahal izango litzateke.

Komunitate euskaldunaren berriak jarraitzea ez da nahikoa komunikabideen eskaria sortzeko. Izan ere, horretan diharduten kazetariak badituzte eurek. Ildo horretatik, langile gehiago kontratatu gabe, orrialde kopurua gehitzeko aukera ematen zaie egunkariei eta euskaldunon inguruko informazioa, irratiei. Euskarri informatiko egokia erabiliz, informazioa grabatu eta irratiei igortzeko korteak aldi berean lor daitezke.

Gainontzeko agentzietatik bereizteko asmoz, elkarrizketa eta erreportajeak ere eskain daitezke. Horien kopuruaren arabera,

produktu ezberdin gisa sal daitezke, epe luzera begira. Honakoak liriateke, aldiz, epe laburrera albiste-agentziaren zerbitzuak:

- i.- Politika, kultura, gizartea, kirolak (herri kirolak, batez ere) eta agenda sailetako albisteak
- ii.- Aurrekoen hemeroteca eta audioteka
- iii.- Aldian-aldiko erreportaje eta elkarrizketak
- iv.- Argazkien artxiboa

Hasiera batean, hiru produktu horiek batera saldu arren, ordezkartzeko ezberdin daitezke, eskualdeko komunikabideak erakartzeko asmoz.

Albiste-agentzia hedatu ahala, bestelako produktuak eskaini ahal izango dira eta baita produktu jakin batzuen araberrako kontratuak egin ere. Ondokoak izan daitezke eskaini beharreko hurrengo produktuak, aurrekoek gain:

- v.- Elkarrizketa eta erreportajeak
- vi.- Datu-baseak (biografia etengabe eguneratuak, ospakizunen jarraipena, ikuskizunak, liburu eta diskoen kritikak, elkarrizketak etab.)
- vii.- Prentsa-laburpenak (nazioarteko prentsa, prentsa espezializatua, artxibo propioa etab.)
- viii.- Bestelakoak (biografien bilduma, adib.)

Epe luzera aurreikusitako produktuak badira ere, epe ertainera lantzen hasi beharko liriateke. Kasu horretan, sorkuntza lana ez litzateke sozializazio lanarekin bat etorriko. Azken hori, gainera, produktuaren araberrako erosleak lortzera zuzenduta egongo litzateke (enpresa eta erakundeak, batez ere).

Azkenik, Internetez baliatuta, herritarra bereganatzeko saioak egin beharko lituzke agentziak. Agenda, esaterako, eman beharreko gutxieneko informazioa da.

Horrez gain, bi helburu bateratzean (erdal komunitateari geure berri ematea eta Euskal Herriaren atzerri-proiekzioa bideratzea), bigarren hizkuntza baten erabilera aurreikusten da (ingeleza, ziur aski).

C.- BARNE FUNTZIONAMENDUA

Albiste-agentziak zazpi herrialdeetan jardungo du. Herrialde bakoitzeko berri-emaille eta argazkilariak egongo dira. Herrialdeen oreka mantendu gura izango da, hau da, egunean gutxieneko albiste kopuru bat helarazten. Gainerakoetan, lan-bolumenak eta ekoizpen kopuruak zehaztuko dute zenbat langile behar diren herrialde bakoitzean.

Guztien lana euskarri informatiko egokian gordeko da, Internet sare bitartez, edonora bidaltzeko, bai prentsa idatzira bai irratietara.

Unean uneko kolaboratzaileen sare zabalak herririk herriko informazioa ematea ahalbideratuko luke.

Albisteak hirugarren-laugarren hizkuntza batera itzuliko dituzten langileak ere kontratatzea aurreikusi behar da.

D.- FINANTZABIDEAK

Balizko erosle eta kontratu motez gain, Administrazioek diruz lagundutako albiste-agentzia izan behar dela deritzogu. Errentagarritasun ekonomikoaren aurrean, eginkizun soziala lehenetsi behar du Administrazioak. Telebistarekin gertatzen den antzera, euskara bera eta euskal sorkuntza babeste aldera, euskarazko albiste-agentzia martxan jartzea bere gain hartu beharko luke Administrazioak. Horrek ez du esan nahi agentzia instituzionala litzatekeenik.

Auto-finantzabidea oso garrantzitsutzat jotzen dugu. Hala ere, eremu administratibo bakoitzeko erakundeekiko elkarlana ezinbesteko izango delakoan gaude. Albiste-agentziak errentagarritasuna zalantzan badu ere, eginkizun sozial argi-argia dauka. Jarduera hori diruz babesteak euskarari ez ezik, erdal komunitateei ere zerbitzua eskainiko liekeela zehaztu behar da. Izan ere, euskal sorkuntza proiektatzea izango bailuke helburu. Horrela baino ez daiteke gauzatu Saizarbitoriak azaldu eta guk geure egiten dugun maxima hau: "Militantismoaren garaia gainditzea desio dut, ekintza bolondresak lan profesionalari atea zabalik uztea; beldur naiz, ordea, horrek ez ote duen ekarriko, ate beretik, euskararen aldeko jarrera sozial baikorrek ihes egitea"²⁴.

6.- ONDORIOAK

"Baina gaudeneko errealitatea eta garenaren izatea gertatu eta gauzatu denaren gainean eraikia dagoelako, ez garenaren aldarrikapenak egiteko eskatzen digu barren-barrengo ahots sumindu batek".

J. M. Odriozola, *Euskal intelligentsiaren ideologia zantzuak*²⁵

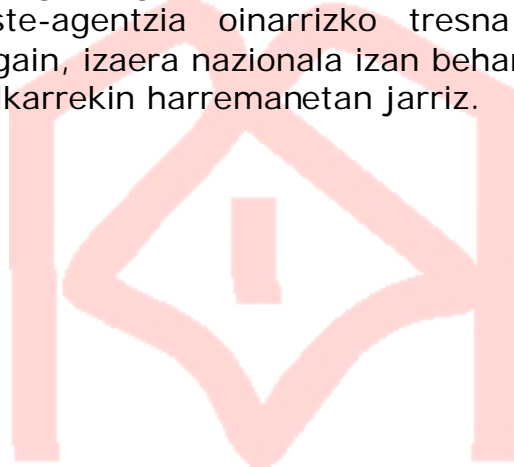
Euskal hiztunei euskararen munduaren berri emango dion azpiegitura albiste-agentziaren paradigmaren baino ezin daiteke ulertu. Euskarazko sorkuntza ardatz izango lukeen agentziak eginkizun

nagusi bi izango lituzke: euskal erkidegoaren albisteak ekoiztu eta euskarazko komunikazio-esparruko hedabideak albitez hornitu.

Euskara aintzat hartuko lukeen albiste-agentziak informazio-iturri ugariak izango lituzke. Euskal Herrian jarduten duten gainerako agentziek euskararen munduko iturriak aintzat hartzen ez dituztela kontuan izanda, informazio hori bideratzeko tresna bihurtuko litzateke euskarazko albiste-agentzia. Euskal kazetaritza *berria* eragingo luke, Euskal Herria, euskara eta euskaldungoaren beste dimentsio bat zabalduko lukeelako agentziak.

Euskaraz jardungo lukeen albiste-agentziak euskararen egoera diglosikoari amaiera emateko ere balio lezake. Hizkuntzari berari begiratzeaz gain, sormenezko hizkuntza ere badela frogatu ahal izango luke euskarak. Horrela, egunkari elebidun eta erdaldunek euskarazko albisteak txertatzeko erraztasun handiagoa izango lukete.

Horregatik guztiagatik, euskal komunikazio-esparrua egituratzeko albiste-agentzia oinarrizko tresna dela uste dugu. Euskaraz aritzeaz gain, izaera nazionala izan behar du, Euskal Herriko talde ezberdinak elkarrekin harremanetan jarriz.

BIBLIOGRAFIA

Basterretxea Polo, Jose Inazio (2003): *Aurkari ikusezina*, Alberdania, Irun.

Basterretxea Polo, Jose Inazio (2001): "Hizkuntza eta hedabideak: prentsa idatziaren kasua", *Uztaro*, 39. zenb., 2001.

NOR ikerketa taldea (2000): *Hedabideak eta Euskal Herria*, UEU, Bilbo.

Saizarbitoria, Ramon (2000): *Aberriaren alde (eta kontra)*, Alberdania, Irun, 3. arg. (1. arg., 1996).

Urrutia, Santi (2003): "Mapa komunikatiboak eta euskara" in A.A.A.A.: *Tokiko hedabideak etorkizunera begira*, Topagunea Euskara Elkartearen Fundazioa, Zamudio, 2003.

Zalakain (1993), Jexuxmari: *Joxemiren uzta. Euskal prentsa herri proiektua da*, Txalaparta, Tafalla.

Zallo, Ramon; Azpillaga, Patxi; eta, De Miguel, Juan Carlos (2002): *Komunikabideak hemen. Egitura mediatikoa Hego Euskal Herrian*, Alberdania, Irun.

Zuberogoitia Espilla, Aitor (2003): *Euskararen presentzia gaur egungo prentsa elebidun abertzalean*, EHU, Leioa.

Deia, 2003/04/06

Euskadiko Ezkerra Legebiltzarreko taldeak Hezkuntza eta Kultura Batzordeko Mahaiari aurkeztutako agiria [2.986/29 zenb.].

www.afp.com.

www.efe.es

www.europapress.es

www.kaixo.com

www.yahoo.es

www.sustatu.com

¹ Rousseau, Jean Jacques (1994): *A discourse on inequality*, Penguin, London, 42. or.

² "Euskal hizkuntza bera eta euskaldungo ezezagunak eta baztertuak dira gure inguruko eguneroko hedabide idatzi eleanitzetan" [Basterretxea Polo, Jose Inazio (2001): "Hizkuntza eta hedabideak: prentsa idatziaren kasua", *Uztaro*, 39. zenb., 2001, 63. or.]

³ Basterretxea (2001); "Hedabideak eta hizkuntza: erdararen aldeko erreproduzio mediatikoa" in NOR ikerketa taldea (2000): *Hedabideak eta Euskal Herria*, UEU, Bilbo, 199-218 or.; eta, "Euskararen presentzia defizitarioa hedabideetan" in Zallo, Ramon; Azpillaga, Patxi; eta, De Miguel, Juan Carlos (2002): *Komunikabideak hemen. Egitura mediatikoa Hego Euskal Herrian*, Alberdania, Irun, 23-30 or.

⁴ Zuberogoitia Espilla, Aitor (2003): *Euskararen presentzia gaur egungo prentsa elebidun abertzalean*, EHU, Leioa (505-506, 515-517, 523-525 or.).

⁵ Urrutia, Santi (2003): "Mapa komunikatiboak eta euskara" in A.A.A.A.: "Tokiko hedabideak etorkizunera begira", Topagunea Euskara Elkartearen Fundazioa, Zamudio, 2003, 20-21. or.

⁶ Guztira, 29 irrtati daude, Urrutia (2003: 19).

⁷ Urrutia (2003: 22).

⁸ Zuberogoitia (2003: 507, 509, 517-519, 525-527, 534-536 or.).

⁹ Basterretxea, Jose Inazio (2003): *Aurkari ikusezina*, Alberdania, Irun, 13. or.

¹⁰ Ikus. www.efe.es eta www.afp.com

¹¹ Aristi, Pako (1998): *Urregilearen orduak*, Erein, Donostia, 81. or.

¹² Borges, Jorge Luis (2001): *Ficciones*, Bibliotex, Madril, 21. or.

-
- ¹³ Deia, 2003/04/06, 64. orr. (D2): “Kilimon erreka bezala lantzean behin agertzen eta ezkututzen den ideia da”.
- ¹⁴ Zalakain, 1993: 35. orr.
- ¹⁵ Argia Urtekaria, 1985, 130. or. in Zalakain (1993: 54).
- ¹⁶ Ib.
- ¹⁷ Zalakain (1993), Jexuxmari: Joxemiren uzta. Euskal prentsa herri proiektua da, Txalaparta, Tafalla, 55. orr.
- ¹⁸ Euskadiko Ezkerra Legebiltzarreko taldeak Hezkuntza eta Kultura Batzordeko Mahaiari aurkeztutako agiria [2.986/29 zenb.], Sailburuaren agerraldia eskatzeko (Gasteizko Legebiltzarra, 1986-09-02).
- ¹⁹ Zalakain (1993: 55).
- ²⁰ Basterretxea (2003: 125).
- ²¹ Albiste-agentzia proiektu hau 2003ko otsailean garatu zuten ondokoek: María González Gorosarri, Imanol Magro Eizmendi eta Kepa Ugarte Martiarena.
- ²² Benedetti, Mario (2001): Viento del exilio (1980-1981), Visor argitaletxea, Madril, 30. or.
- ²³ Joseba Sarrionandia: “Euskal Herria, bere jabego politikoaren bila dabilen hizkuntza bat da; euskaldunak, bi milioi erdaldun eta seihun mila erdaleuskaldun gara”. (Basterretxea: 2003:36).
- ²⁴ Saizarbitoria, Ramon (2000): Aberriaren alde (eta kontra), Alberdania, Irun, 3. arg. (1. arg., 1996), 79. orr.
- ²⁵ Odriozola, Joxe Manuel (2002): Euskal inteligentsiaren ideologia zantzuak, Pamiela, Iruñea, 41. or.

